

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto

YHTEISKUNTA- JA VALTIOTIETEIDEN
LISENSIAATIN TUTKINTONA SUORITETTAVA
ERIKOISSOSIAALITYÖNTEKIJÄN KOULUTUS

LAPSI- JA NUORISOSIAALITYÖ
-ERIKOISALAN
OPETUSSUUNNITELMA 2012—2015

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto

LAPSI- JA NUORISOSOSIAALITYÖN OPETUSSUUNNITELMA

Lapsi- ja nuorisososiaalityön erikoisalan opetussuunnitelman (120 op) rakenne:

I ERIKOISALAOPINNOT 55 OP

1 LAPSI- JA NUORISOSOSIAALITYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA ASiantuntijuus (20 op)

1.1 Yhteiskunnalliset muutosprosessit (6 op)

1.1.1 *Hyvinvointipalveluiden muuttuva toimintaympäristö (3 op)*

1.1.2 *Lasten ja nuorten hyvinvointi ja elinolot (3 op)*

1.2 Muuttuva asiantuntijuus (6 op)

1.2.1 *Sosiaalityön asiantuntijuus (3 op)*

1.2.2 *Lapsi- ja nuorisososiaalityön asiantuntijuus (3 op)*

1.3 Tutkivan asiantuntijuuden ohjaus (8 op)

2 LAPSUUS JA NUORUUS (15 op)

2.1 Kulttuurinen lapsuus ja nuoruus (6 op)

2.2 Riskilapsuudet ja nuoruudet (9 op)

3 LAPSI- JA NUORISOSOSIAALITYÖN LÄHESTYMISTAVAT JA TYÖMUODOT (20 op)

3.1 Sosiaalityön johtaminen (5 op)

3.2 Lapsi- ja nuorisososiaalityön toiminnalliset lähtökohdat ja yhteisölliset työtavat (6 op)

3.3 Lastensuojelun sosiaalityö (6 op)

3.4 Lapsipoliittinen työ (3 op)

II TUTKIMUSMETODOLOGIAOPINNOT 25 op

4.1 Sosiaalityön tieteenteoria (2 op)

4.2 Sosiaalityön tutkiva kehittäminen (5 op)

4.3 Tutkimukselliset lähestymistavat (8 op)

4.4 Tieteellinen kirjoittaminen ja raportointi (5 op)

4.5 Tutkimusprosessi (5 op)

III LISENSIAATINTUTKIMUS 40 op

ERIKOISSOSIAALITYÖNTEKIJÄN KOULUTUS

Suoritettava tutkinto

Erikoissosiaalityöntekijän koulutus on sosiaalityöntekijän kelpoisuuden tuottaneen yhteiskunta- tai valtiotieteiden tai muun vastaavan maisterin tutkinnon pohjalta suoritettava ammatillisesti painottunut tieteellinen jatkokoulutus, joka johtaa yhteiskunta- tai valtiotieteiden lisensiaatin tutkintoon valitulla sosiaalityön erikoisalalla (Asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä, yliopistojen koulutusohjelmista ja erikoistumiskoulutuksista 568/2005).

Erikoissosiaalityöntekijän koulutuksen lähtökohtana on ammattikäytäntöjen tieteellisen perustan vahvistaminen. Tavoitteena on syventää erikoisalaan liittyvää sosiaalityön asiantuntijuutta, vahvistaa sosiaalialan kehittämiseen tarvittavia taitoja ja lujittaa ammatillista identiteettiä. Erikoistumiskoulutus ei tähtää tutkijakoulutukseen, vaan sosiaalityön asiantuntijuuden syventämiseen tieteellisen ajattelun ja tutkimuksen keinoin. Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen tarve nousee nopeasti muuttuvan yhteiskunnan sosiaalityöhön kohdistuvista haasteista, sosiaalityön erityisosaamisen syventämisen vaateista sekä hyvinvointipalveluiden kehittämisen ja uudelleen organisoitumisen paineista. Pitkäkestoisten täydennys- ja PD-koulutusten ohella tarvitaan lisensiaattitutkintona suoritettava erikoissosiaalityöntekijän koulutus.

Koulutuksen järjestää yliopistojen sosiaalityön yksiköiden muodostama Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet.

Sosiaalityön erikoisalalat

Erikoissosiaalityöntekijän koulutus käynnistyi vuoden 2000 alussa opetusministeriön myöntämän erillismäärärahan turvin. Erikoistumiskoulutusta voidaan järjestää viidellä erikoisalalla (Asetus 568/2005):

- Hyvinvointipalveluiden erikoisala
- Kuntouttava sosiaalityö
- Lapsi- ja nuorisosiaalityö
- Marginalisaatiokysymysten sosiaalityö
- Yhteisösosiaalityö.

Tutkinnon tavoitteet ja rakenne

Tutkinnon tavoitteena on vahvistaa koulutettavien ammatti-identiteettiä, lisätä heidän professionaalisia valmiuksiaan sekä kehittää kykyä tarkastella analyttisesti omaa työtä ja sen suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan.

Koulutus järjestetään monimuoto-opetuksena, johon sisältyvät mm. pakolliset neljästi vuodessa järjestettävät lähiopetusjaksot, verkkotyöskentely, kirjalliset tehtävät sekä lisensiaattitutkimus. Jokainen opiskelija laatii henkilökohtaisen oppimissuunnitelman (HOPS) yhdessä koulutuksesta vastaavan professorin kanssa. HOPS on keskeinen väline erikoistumiskoulutuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Se on opiskelun sisältöä ja aikataulua koskeva suunnitelma, jota päivitetään ja tarkistetaan opiskelun aikana. Opintojaksojen yhteydessä esitettävää kirjallisuutta sovelletaan kunkin opiskelijan HOPS:n pohjalta osoitettavan tarpeen mukaan sekä tukemaan lisensiaattitutkimuksen tekemistä.

Sadankahdenkymmenen opinto-pisteen (120 op) tutkinto rakentuu erikoisala- ja tutkimusmetodologiaopinnoista sekä lisensiaattitutkimuksesta.

I ERIKOISALAOPINNOT 55 OP

Tutkinnon erikoisalaopinnot perustuvat sosiaalityön tieteenalaan ja käsitykseen lapsi- ja nuorisososiaaliryöön asiantuntijisuuden yhteiskunnallisesti muuttuvasta tehtävästä ja alan tietoperustan kehittämistarpeesta. Koulutuksen lähtökohtana on opiskelijan sosiaalityöhön liittyvä asiantuntijuus, joka muodostuu aiemmasta koulutuksesta ja työkokemuksesta. Opintojen sisällöissä painotetaan lapsi- ja nuorisososiaaliryötä kokonaisuutena, johon sisältyvät tutkimusmetodologiaopinnot sekä oman työn tutkiva kehittäminen.

Koulutus antaa valmiudet uusien lapsi- ja nuorisososiaaliryön toimintamallien kehittämiseen sekä ammatillisen ja tutkimuksellisen osaamisen vahvistamiseen. Näitä valmiuksia kehittää koulutuksen aikana tehtävä lisensiaatintutkimus. Sosiaalityön tietoperustaa syvennetään lapsi- ja nuorisososiaaliryön erikoisalalle relevantilla tutkimustiedolla. Lapsi- ja nuorisososiaaliryön asiantuntijuueta kehitetään yhteistoiminnassa asiantuntijaverkoston kanssa, jossa erityisalan ydinkysymyksiä tulkitaan ja arvioidaan kokemus- ja tutkimustietoon perustuen. Koulutus antaa valmiudet oman työn monipuoliseen kehittämiseen, asiakastyön valmiuksien vahvistamiseen sekä lapsipoliittiseen vaikuttamiseen.

Lapsi- ja nuorisososiaaliryön erikoisala 2012–2015

1.1. Yhteiskunnalliset muutosprosessit (6 op)

1.1.1 Hyvinvointipalveluiden muuttuva toimintaympäristö (3 op)

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää globalisaation ja Euroopan unionin yhteyden hyvinvointivaltion, sosiaalipoliittikan ja sosiaalityön muotoutumiseen sekä suomalaisen muutoskehityksen erityisluonteen.

Oppimismuodot:

Luennot, kirjallisuus ja erikseen sovittavat suoritukset.

Kirjallisuus:

Julkunen, Raija (2006) Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Helsinki: Stakes.
 Koskiahö Briitta (2008) Hyvinvointipalvelujen tavaratalossa. Vastapaino.
 Palola, Elina & Karjalainen, Vappu (toim.) (2011) Sosiaalipoliittikka – hukassa vai uuden jäljillä? Helsinki. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Oheiskirjallisuus:

Giddens, Anthony (2007) Europe in the Global Age. Cambridge: Polity Press.
 Held, David (2004) Globalisaatio: Puolesta ja vastaan. Tampere: Vastapaino.
 Helne, Tuula & Kajanoja, Jouko & LaitinenKuikka, Sini & Silvasti, Tiina & Simpura, Jussi (2003) Sosiaalinen poliittikka. Juva: WSOY.
 Helne, Tuula & Laatu, Markku (toim.) (2006) Väaryyskirja. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
 Viestinnän julkaisuja 6. Helsinki: Helsingin yliopisto.
 Kari Matti, Kattelus Mervi, Saari Juho (2008) *Sosiaalinen Eurooppa murroksessa - Euroopan unionin sosiaalij- ja terveyspoliittikka*: Eurooppatiedotus, Ulkoasiainministeriö.
 Saari, Juho (toim.) (2005) Hyvinvointivaltio – Suomen mallia analysoimassa. 2. korjattu painos. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia. Helsinki: Yliopistopaino.
 Sennett, Richard (2004) Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Suomentanut Kaisa Koskinen. Tampere: Vastapaino.
 Sennett, Richard (2007) Uuden kapitalismin kulttuuri. Suomentanut Kaisa Koskinen. Tampere: Vastapaino.

1.1.2 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja elinolot (3 op)

Tavoitteet:

- 1) Opiskelija ymmärtää lasten ja nuorten ajankohtaisia elinoloja, niiden ongelmakohtia sekä
- 2) oppii analysoimaan lapsiväestön asemassa tapahtuneita rakenteellisia muutoksia ja
- 3) tunnistaa lasten ja nuorten tyypillisiä sosiaalisia verkostoja ymmärtää niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt:

- lasten ja nuorten elinolojen ja ongelmien kehitys Suomessa
- lasten ja nuorten elämäntilanteet ja hyvinvointi
- hyvinvointipolitiikka ja palvelujärjestelmä lasten ja nuorten elinolojen kannalta
- suvun, perheen ja vertaisryhmien merkitys lapsille ja nuorille sekä niiden rakenteissa tapahtuneet muutokset

Oppimismuodot:

Luennot, kirjallisuus ja erikseen sovittavat suoritusmuodot

Kirjallisuus:

- Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo (2010) Social work and child welfare politics. Through Nordic lenses. Bristol: Polity Press.
- Hämäläinen, Ulla & Kangas, Olli (toim.) (2010) Perhepiirissä. Helsinki: Kela.
- Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (2009) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Myös verkkojulkaisuna.

Oheiskirjallisuus:

- Bradshaw, Jonathan & Hatland, Aksel (eds.) (2006) Social policy, employment and family change in comparative perspective. Cheltenham: Edward Elgar.
- Brembeck, Helene & Johansson, Barbro & Kampmann, Jan (eds.) (2004) Beyond the competent child. Exploring contemporary childhoods in the Nordic Welfare Societies. Frederiksberg: Roskilde University Press.
- Broberg, Mari (2010) Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Helsinki: Väestöliitto. Myös verkkojulkaisuna.
- Forsberg, Hannele & Nätkin, Ritva (2003) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Forssén, Katja (1998) Children, families and the welfare state: studies on the outcomes of the Finnish family policy. Helsinki: Stakes.
- Forssén, Katja & Haataja, Anita & Hakovirta, Mia (toim.) (2009) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto.
- Hakovirta, Mia (2006) Yksinhuoltajaäitien työllisyys, toimeentulo ja työmarkkinavalinnat. Helsinki: Väestöliitto.
- Järventie, Irmeli & Lähde, Miia & Paavonen, Juulia (toim.) (2006) Lapsuus ja kasvuympäristöt – Tutkimuksen kuvia. Tampere: Yliopistopaino.
- McKie, Linda & Cunningham-Burley, Sarah & Campling, Jo (eds.) (2005) Families in society, Boundaries and relationships. Bristol: Policy Press.
- Mäki, Päivi et al. (2010) Lasten terveys: Late-tutkimuksen perustulokset lasten kasvusta, kehityksestä, terveydestä, terveystottumuksista ja kasvuympäristöstä. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Myös verkkojulkaisuna.
- Ritala-Koskinen, Aino (2001) Mikä on lapsen perhe?: Tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Helsinki: Väestöliitto.
- Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla (toim.) (2002) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suomalainen lapsi (2007) Helsinki: Tilastokeskus, Stakes.

Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (2010) Suomalaisten hyvinvointi. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

1.2 Muuttuva asiantuntijuus (6 op)

1.2.1 Sosiaalityön asiantuntijuus (3 op)

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten mukanaan tuomia haasteita sosiaalityölle. Erityisesti painotetaan muuttuneen yhteiskunnallisen tilanteen asettamia haasteita sosiaalityön asiantuntijuudelle ja etiikalle sekä vaihtoehtoisia sosiaalityön tutkimuksessa ja keskusteluissa esitettyjä visioita sosiaalityön "uuden" asiantuntijuuden rakentamiseen.

Oppimismuodot: Luennot, kirjallisuus ja erikseen sovittavat suoritukset.

Kirjallisuus:

Juhila, Kirsi (2006) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (toim.) (2010) Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Gambrill, Eileen D. (2006) Social Work Practice: a Critical Thinkers' Guide. 2. ed.. New York: Oxford University.

Oheiskirjallisuus:

Banks, Sarah (2004) Ethics, Accountability and the Social Professions. Houndsmills: PalgraveFook, Jan (2002) Social Work. Critical Theory and Practice. London: Sage.

Healy, Karen (2000) Social Work Practices. Contemporary Perspectives on Change. London: Sage.

Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.) (2006) Socialt arbete. En grundbok. 2. uppl. Stockholm: Natur och Kultur.

Raunio, Kyösti (2009) Olennainen sosiaalityössä. Toinen uudistettu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Webb, Stephen A. (2006) Social Work in a Risk Society: Social and Political perspectives. London: Routledge.

Ylinen, Satu. (2008) Gerontologinen sosiaalityö: tiedonmuodostus ja asiantuntijuus. Kuopion yliopiston julkaisu. E, Yhteiskuntatieteet. 155.

1.2.2 Lapsi- ja nuorisososiaalityön asiantuntijuus (3 op)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii tarkastelemaan

- 1) sosiaalityön asiantuntijuuden kysymyksiä erityisesti oman erikoisalan näkökulmasta,
- 2) syventämään ja vahvistamaan oman ammattitaidon teoreettista perustaa,
- 3) perehtymään lapsi- ja nuorisososiaalityön ajankohtaisiin ammatillisiin muutosaasteisiin
- 4) jäsentämään omaa työtään asiantuntijuuden näkökulmasta sekä
- 5) saa valmiuksia toimia sosiaalityön asiantuntijana (ryhmätyönohjauksen avulla, ks. seuraava kohta).

Keskeiset sisällöt:

- lapsi- ja nuorisososiaalityön asiantuntijuuden muutos ja eri roolit
- lapsi- ja nuorisososiaalityön johtaminen
- lapsi- ja nuorisososiaalityön eettiset kysymykset

Oppimismuodot:
Essee ja/tai ryhmäkeskustelu

Kirjallisuus:

Munro, Eileen (2002): Effective child protection. London: Sage.

Raitakari, Suvi & Elina Virokannas (2009) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 96.

Oheiskirjallisuus:

Adams, Robert & Dominelli, Lena & Payne, Malcolm (eds.) (2009) Critical practice in social work. Basingstoke [England] ;New York: Palgrave Macmillan.

Arnér, Elisabeth (2006) Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv. Lund: Studentlitteratur.

Forsberg, Hannele (1998) Perheen ja lapsen tähden: etnografia kahdesta lastensuojelun asiantuntijakulttuurista. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Parton, Nigel (2006) Safeguarding childhood: Early intervention and surveillance in a late modern society. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

1.3 Tutkivan asiantuntijuuden ohjaus (8 op)

Tavoite:

Sosiaalityön erikoistumiskoulutukseen liitetyn tutkivan asiantuntijuuden ohjauksen tarkoitus on tukea ammatillista kasvua. Sen päämääränä on pohtia sosiaalityön erityisluonteen tunnistamista ja kehittämistä, tukea sosiaalityön ammatti-identiteetin kehittymistä ja sosiaalityön asiantuntijana toimimista sekä avata uudenlaisia mahdollisuuksia. Ohjauksessa paneudutaan erityisesti koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen suhteen lujittamiseen kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa ammatillisessa kontekstissa.

Oppimismuodot:

Aloitustehtävä, pienryhmäseminaariryöskentely ja sen arviointi.

2 LAPSUUS JA NUORUUS 15 op

2.1 Kulttuurinen lapsuus ja nuoruus (6 op)

Tavoitteet:

Opiskelija

- 1) saa tuoretta teoreettista ja tutkimuksellista tietoa riskilapsuuksista ja –nuoruuksista sekä
- 2) lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä
- 3) oppii ymmärtämään lasten ja nuorten kulttuurista elinympäristöä sekä lasten ja nuorten tapaa hahmottaa sitä
- 4) perehtyy lapsuuden ja nuoruuden instituutioihin eri elämänvaiheissa sekä
- 5) saa lisää tietoa ja ymmärrystä monikulttuurisuudesta

Keskeiset sisällöt:

- lapsuus ja nuoruus yhteiskunnallisina ilmiöinä ja sosiaalisina konstruktioina
- lapsuus ja nuoruus kulttuuris-institutionaalisina ilmiöinä ja suhteina
- lapsuuden ja nuoruuden muuttuvat kulttuurit
- lasten ja nuorten elämisaailmat ja kulttuuriset tulkinnat
- monikulttuuriset lapsuudet ja nuoruudet

Oppimismuodot:

Suoritustavasta sovitaan erikseen

Kirjallisuus:

Osa A: Kulttuuriset tulkinnat

Kirjallisuus:

Anis, Merja (2008) Sosiaalityö ja maahanmuuttajat: lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöliitto.

Thobun, June & Chand, Ashok & Procter, Joanne (2005) Child welfare services for minority ethnic families. Jessica Kingsley Publishers.

Oheiskirjallisuus:

Ikäläinen, Sinikka & Martiskainen, Taina & Törrönen, Maritta (2003) Mangopuun juurelta kuusen katveeseen - Asiakkaana maahanmuuttajaperhe. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

James, Allison & Prout, Alan (toim.) (1997) Constructing and Reconstructing Childhood. Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood, 2. Painos. London: Falmer Press.

Kehily, Mary Jane (ed.) (2003) Children's cultural worlds. Hoboken, N.J : Wiley.

Lahikainen, Anja Riitta & Hietala, Pentti & Inkinen, Tommi & Kangassalo, Marjatta & Kivimäki, Riikka & Mäyrä, Frans (toim.) (2005) Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Helsinki: Gaudeamus.

Qvortrup, Jens (ed.) (2005) Studies in modern childhood : Society, agency, culture. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Suurpää, Leena (2002) Erilaisuuden hierarkiat. Suomalaisia käsityksiä maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista. Julkaisuja 28. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Osa B: Lapsen ja nuoren kasvu ja kehitys:

Kirjallisuus:

Nurmi, Jari-Erik (2006) Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo, Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.) (2001) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

Oheiskirjallisuus:

Aapola, Sinikka (1999) Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Lallukka, Kirsi (2003) Lapsuusikä ja ikä lapsuudessa. Tutkimus 6–12-vuotiaiden sosiokulttuurisesta ikätiedosta. Jyväskylä Studies in Education, psychology and social research 215. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Stern, Daniel N. (1992) Maailma lapsen silmin: mitä lapsi näkee, kokee ja tuntee. Porvoo: WSOY.

Woodhead, Martin & Montgomery, Heather (2002) Understanding childhood. Chichester: Wiley.

Osa C: Lapsuuden ja nuoruuden instituutiot eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa

Kirjallisuus:

James, Allison & Jenks, Chris & Prout, Alan (1998) *Theorizing childhood*. Cambridge. Polity Press.
Maybin, Janet & Woodhead, Martin (2003) *Childhoods in context*. Wiley.

Oheiskirjallisuus:

Berg-Broden, Margareta (1997) *Mor och barn i ingenmansland*. Stockholm: Liber.
Jahnukainen, Markku (2004) *Koulukodissa ja koulukodin jälkeen: vuosina 1996 ja 2000 valtion koulukodeista kotiutettujen nuorten koulukotikokemukset ja jälkiseuranta vuoteen 2002*. Helsinki: Stakes.
Kitinoja, Manu (2005) *Kujan päässä koulukoti: tutkimus koulukoteihin sijoitettujen lasten lastensuojeluasiakkuudesta ja kouluhistoriasta*. Helsinki: Stakes, Gummerrus.
Pösö, Tarja (1993) *Kolme koulukotia*. Tampereen yliopisto: Acta Universitatis Tamperensis.
Pösö, Tarja (2004) *Vakavat silmät ja muita kokemuksia koulukodista*. Helsinki: Stakes.
Törrönen, Maritta (1999) *Lasten arki laitoksessa. Elämistila lastenkodissa ja sairaalassa*. Helsinki University Press.

Osa D: Kaunokirjallisuudessa ja elokuvissa kuvatut lasten ja nuorten elämänvaiheet

Materiaali: Lapsuutta ja nuoruutta käsittelevä kaunokirjallisuus ja elokuvat kuten:

Onkeli, Kreetta (1997) *Ilonen talo*. Helsinki: WSOY (myös filmatisointi)
Alakoski, Susanna (2007) *Sikalat*. Schildts.

2.2 Riskilapsuudet ja -nuoruudet (9 op)

Tavoitteet:

- 1) Psykososiaalinen ymmärrys erilaisissa uhanalaisissa oloissa elävien lasten ja nuorten tilanteista syvenee,
- 2) ymmärrys perhe-elämän ja läheissuhteiden dynamiikasta ja niiden yhteydestä lasten hyvinvointiin lisäänty.
- 3) Opiskelija oppii tarkastelemaan sosiaalityön ammatillisen tietämisen ja osaamisen mahdollisuuksia ja rajoja sekä yhteistyötä muiden ammattiryhmien kanssa.

Keskeiset sisällöt:

- tutustuminen ajankohtaiseen riskilapsuutta ja -nuoruutta koskevaan tietoon ja käsitteisiin kuten riskit ja suojaavat tekijät ja niiden arviointi osana sosiaalityön työprosessia
- erilaisten perheiden / lasten / nuorten riskitilanteiden tunnistaminen, esimerkiksi päihneiden, mielenterveydellisten ongelmien ja väkivallan yhteydestä lasten hyvinvointiin
- esimerkkejä teemoista: vauvat ja masentuneet äidit, väkivallan kohteeksi joutuneet, psykososiaalisesti oireilevat, rikos- ja päihdekierteeseen ajautuneet lapset ja nuoret jne.

Oppimismuodot: harjoitustyö ja seminaarityöskentely

Kirjallisuus:

Horwath, Jan (2007) *Child neglect. Identification & assessment*. Palgrave Macmillan.
Jenson, Jeffrey M. & Fraser, Mark W (eds) (2006) *Social policy for children and families: A risk and resilience perspective*. Thousand Oaks: Sage.
Lämsä, Anna-Liisa (2009) *Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa*. Acta Universitas Ouluensis E. 102. Myös verkkojulkaisuna.
Pekkarinen, Elina (2010) *Stadilaispojat, rikokset ja lastensuojelu. Viisi tapaustutkimusta kuudelta vuosikymmeneltä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
Smith, Margaret & Fong, Rowena (2004) *The Children of Neglect: When no one cares*. New York: Brunner-Routledge.

Oheiskirjallisuus:

- Claezon, Ingrid (1996) *Mot alla odds. Barn till narkotikamissbrukare berättar om sin uppväxt.* Marelid.
- Harrikari, Timo (2004) *Alaikäisyys ja rikollisuuden muuttuvat tulkinnat suomalaisessa lainsäätämiskäytännössä.* Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto.
- Harrikari, Timo (2008) *Riskillä merkityt: Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa.* Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto 87.
- Hirvelä, Päivi (2006) *Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen.* Helsinki: WSOY.
- Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim.) (2006) *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli.* Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimusseura.
- Humppi, Sanna-Mari & Ellonen, Noora (2010) *Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö: tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten välinen yhteistyö.* Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Hyytinen, Riitta (2007) *Lapsi, huumeperhe ja toivo. Lapsen todellistuminen huumeperheen kuntoutusprosessissa.* Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Leskinen, Maire (1999) *Koukussa lapseen, irti koukusta: riippuvuus perheen näkökulmasta.* Helsinki: Kirjayhtymä.
- Montgomery, Heather & Burr, Rachel & Woodhead, Martin (2003) *Changing childhoods. Local and global.* Wiley.
- Määttä Kaarina (toim.) (2008) *Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen.* Helsinki: Kirjapaja.
- Nyqvist, Leo (2001) *Väkivaltainen parisuhde, asiakuus ja muutos.* Julkaisu 28. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Oranen, Mikko (2001) *Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä.* Julkaisu 30. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Paavilainen, Eija & Pösö, Tarja (2003) *Lapset, perhe ja väkivaltatyö.* Porvoo: WSOY.
- Rönkä, Anna (1999) *The accumulation of problems of social functioning: outer, inner, and behavioral strands.* Jyväskylä: Studies in education, psychology and social research 148. University of Jyväskylä.
- Satka, Mirja & Alanen, Leena & Harrikari, Timo & Pekkarinen, Elina (2011) *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta.* Tampere: Vastapaino.
- Saurama, Erja (2002) *Vastoin vanhempien tahtoa. Tutkimuksia 7.* Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Swift, Karen & Callahan, Mary (2009) *At risk: social justice in child welfare and human services.* Toronto; Buffalo: University of Toronto Press.
- Taskinen, Sirpa (toim.) (2003) *Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen.* Helsinki: Stakes.
- Thompson-Cooper, I. K. (2001) *Child welfare Professionals and Incest Families.* Aldershot: Ashgate.
- Törrönen, Hannele (1998) *Ehjänä perille. Kokemuksia lastensuojelun vauvatyön kehittämisestä.* Ensi- ja turvakotienliiton julkaisu 18. Helsinki: Nykypaino.
- Viittala, Kaisu (2001) *"Kyllä se tommosellaki lapsella on kovempi urakka": sikiöaikana alkoholille altistuneiden huostaanotettujen lasten elämäntilanne, riskiprosessit ja suojaavat tekijät.* Jyväskylä: Studies in education psychology and social research 180. Jyväskylän yliopisto.
- Väyrynen, Sanna (2007) *Usvametsän neidot. Tutkimus nuorten naisten elämästä huume kuvioissa.* Acta Universitatis Lapponiensis 118. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

3 LAPSI- JA NUORISOSOSIAALITYÖN LÄHESTYMISTAVAT JA TYÖMUODOT 20 OP

Opintokokonaisuus jäsentää sosiaalityön toimintakentää, jossa tapahtuu monien metodisten ja teoreettisten kehittämistä uudelleenarviointia. Jakso valmentaa tunnistamaan millaisten käytännöllisten ja hallinnollisten muutosten kohteena suomalainen ja kansainvälinen lastensuojelun kenttä tällä hetkellä on. Jakso paikantaa uusien ja vanhojen työorientaatioiden ja työmenetelmien paikkaa muutoksessa sekä tarjoaa välineitä ja vaihtoehtoja lapsi- ja nuorisososiaaliryöön menetelmälliseen toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Tavoitteet:

- 1) Opiskelijan ymmärrys ammatillisen tietämisen ehdoista ja rajoista lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskennellessä syvenee,
- 2) ajankohtainen keskustelu sosiaalityön metodien ja työmenetelmien muutoksesta hahmottuu,
- 3) tieto olemassa olevista työtavoista ja menetelmistä sekä niihin liittyvistä keskusteluista lisääntyy
- 4) Lastensuojelutyön, työmenetelmien kehittämisen sekä lapsipoliittiseen vaikuttamistyön valmiudet vahvistuvat

3.2 Lapsi- ja nuorisososiaaliryöön toiminnalliset lähtökohdat ja yhteisölliset työtavat (6 op)

Tavoitteet:

- 1) Tieto sosiaalityön erilaisista teoreettisista viitekehyksistä lisääntyy ja
- 2) opiskelija oppii jäsentämään erityisalan ammattikäytäntöjä niiden pohjalta.
- 3) lapsi- ja nuorisososiaaliryöön työmenetelmien osaaminen syvenee
- 4) sosiaalityön työmenetelmät ja -välineet riskilasten ja -nuorten kohtaamiseen ja auttamiseen lisääntyvät.
- 5) Ymmärrys omien ammattikäytäntöjen yhteiskuntasuhteista vahvistuu ja
- 6) valmiudet tarkastella lapsi- ja nuorisososiaaliryöön eettisiä sekä toimijuuteen ja valtaan liittyviä kysymyksiä vahvistuvat.

Keskeiset sisällöt:

- sosiaalityön teoreettiset perusteet ja tiedontuottaminen
- lapsi- ja nuorisososiaaliryöön työmenetelmien muutokset (yksilölliset, perhe- ja ryhmäkeskeiset, verkostolliset ja yhteisölliset työmenetelmät sekä rakenteellinen vaikuttaminen)
- lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän sosiaalityön työprosessin ja työmenetelmien arviointi ja kehittäminen
- oman työorientaation arviointi
- lapsilähtöisen työskentelyn arviointi
- eettiset kysymykset, puuttumisen ja toiminnan oikeutus sekä vallankäyttö

Oppimismuodot:

Osa opintojaksosta järjestetään yhteistyössä yhteisösosiaaliryöön erikoisalan kanssa ja osa omana, lapsi- ja nuorisososiaaliryötä syventävänä opiskeluna.

Kirjallisuus:

Helm, Duncan (2010) Making sense of child and family assessment. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Forsberg, Hannele & Ritala-Koskinen, Aino & Törrönen, Maritta (2006) Lapset ja sosiaalityö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Thompson, Neil (2010) Theorizing social work practice. Basingstoke ;New York :Palgrave Macmillan.

Oheiskirjallisuus:

- Eskonen, Inkeri (2005) Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeutisissa ryhmissä perheväkivallasta? Tampereen yliopistopaino. Tampere.
- Fook, Jan (2002) Social work: critical theory and practice. London: Sage.
- Forsberg, Hannele (2000) Lapsen näkökulmaa tavoittamassa. Arviointitutkimus turvakotien lapsikeskeisyyttä kehittävästä projektista. Julkaisu 24. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Hall, Christopher, Juhila, Kirsi & Parton, Nigel & Pösö, Tarja (2003) Constructing Clienthood in Social Work and Human Services. Interaction, Identities and Practices. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Heikkinen, Alpo (2007) Nuoret lastensuojelun avohuollossa - palvelujen ja menetelmien tarkastelu: sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalialan kehittämishankkeen lastensuojelun kehittämisohjelman raportti. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.
- Heino, Tarja (2009) Family Group Conference from a Child Perspective. A Nordic Research Report. National Institute for Health and Welfare, Report 13/2009.
- Horwath, Jan (toim.) (2002) The Child's World. Assessing Children in Need. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Hurtig, Johanna (2003) Lasta suojelemassa - etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Acta Universitatis Lapponiensis 60. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kemppainen, Tarja & Kostamo-Pääkkö, Kaisa & Niskala, Asta & Ojaniemi, Pekka & Vesterinen, Kerttu (2010) Sosiaalityön vaikuttavuuden ensiaskeleet Lapista: tutkimus sosiaalitoimistojen työn vaikuttavuudesta. Rovaniemi : Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Kääriäinen, Aino (2008) Ero haastaa vanhemmuuden. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- Kääriäinen, Aino & Hämäläinen, Juha & Pölkki, Pirjo (toim.) (2009) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- Payne, Malcolm (1997) Modern Social Work Theory. Second edition. Hampshire: Macmillan.
- Reinikainen, Sarianna (2007) Läheisneuvonpito lapsinäkökulmasta. Helsinki: Stakes.
- Törrönen, Maritta & Pärnä, Katariina (toim.) (2010) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö.
- Vuori, Jaana & Nätkin, Ritva (toim.) (2007) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino.

Valinnainen kirjallisuus eri työmenetelmistä. Tässä opintojaksossa voidaan käyttää myös Sosiaalityön työmenetelmät -virtuaalihaketta (Sosweb).

3.3 Lastensuojelun sosiaalityö (6 op)

Tavoitteet:

Opiskelijan

- 1) lastensuojelutyön teoreettinen ja ammatillinen pohja vahvistuu,
- 2) tieto lastensuojelun erilaisista ammatillisista keskusteluista lisääntyy,
- 3) lastensuojelun käytännön analysointi- ja kehittämisvalmiudet vahvistuvat sekä
- 4) opiskelijalle syntyy käsitys omasta toimijuudesta lastensuojelun moniaineksisessä kentässä.

Keskeiset sisällöt:

- lasten ja nuorten lastensuojelun tarpeen arviointi ja päätöksenteko
- lastensuojelun oikeudelliset kysymykset ja puuttumisen oikeutus
- lastensuojelun toimintamuotojen käytännöt ja niiden arviointi: ehkäisevä toiminta, lastensuojelun avohuolto ja sijaishuolto, jälkihuolto
- oikeudellisen ja sosiaalityön asiantuntemuksen kohtaamisesta järjestetään erilaisia analyysi- ja harjoitustehtäviä yhdessä alalla toimivien juristien ja tutkijoiden kanssa.

Oppimismuodot:

Essee/ harjoitustyö ja seminaarityöskentelyä

Kirjallisuus:

Heino, Tarja ym. (2009) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Holland, Sally (2004): Child and Family assessment in Social Work practice. London: Sage.

Hughes, Liz & Owen Hilary (2009) Good practice in safeguarding children: working effectively in child protection. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Oheiskirjallisuus:

Aaltonen, Anna-Kaisa (2009) Lapsioikeus ja lapsen oikeus tuomioistuimissa. Helsinki: Edita.

Cleaver, Hedy et al. (2007) Child protection: domestic violence and parental substance misuse. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Dolan, P. & Canavan, J. & Pinkerton, J. (2006) Family Support as Reflective Practice. Jessica Kingsley

Ervast, Sari-Anne & Tulensalo, Hanna (2006) Sosiaalityötä lapsen kanssa. Kokemuksia lapsikeskeisen tilanearvion kehittämistä. Helsinki: Socca ja Heikki Waris -instituutti.

Heino, Tarja (1997) Asiakkuuden hämäryys lastensuojelussa. Helsinki: Stakes. Tutkimuksia 77.

Hautanen, Teija (2010) Väkivalta ja huoltoriidat. Tampere: Sosiaalitutkimuksen laitos.

Hämäläinen, Juha (2007) Lastensuojelun kehityslinjoja. Tutkimus Suomen lastensuojelun aatepohjasta ja oppihistoriasta. Kuopio: Snellman-instituutti.

Korpinen, Johanna (2008) Istuntoja institutionaalisen katseen alla: lastensuojelun suulliset käsittelyt hallinto-oikeudessa. Tampere: Tampere University Press. Myös verkkojulkaisuna.

Kääriäinen, Aino (2003) Lastensuojelun sosiaalityö asiakirjoina. Dokumentoinnin ja tiedonmuodostuksen dynamiikka. Helsinki. Helsingin yliopisto.

Mahkonen, Sami (2003) Lastensuojeluilmoitus. Jyväskylä: Gummerus.

Möller, Sointu (2005) Arviosta sanoisin: tutkimus lastensuojelun asiakkuuden alkuvaiheeseen liittyvän arvioinnin mallintamisesta. Jyväskylä: Pesäpuu.

Pulma, Panu & Turpeinen, Oiva (1987) Suomen lastensuojelun historia. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Puonti, Annamajja & Saarnio, Tuula & Hujala, Anneli (toim.) (2004) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi.

Räty, Tapio (2007) Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita.

Sinko, Päivi (2004) Laki ja lastensuojelu. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Ward, Harriet & Munro, Emily R. & Dearden, Chris (2006) Babies and young children in care: life pathways, decision-making and practice London: Jessica Kingsley.

3.4 Lapsipoliittinen työ (3 op)

Tavoitteet:

- 1) Opiskelija oppii edistämään ja vahvistamaan lasten ja nuorten osallisuutta,
- 2) saa valmiuksia lapsipolitiikan toteuttamiseen sekä
- 3) tutustuu lapsipoliittisen julkisuustyön perusteisiin.

Keskeiset sisällöt:

- lasten oikeudet (lasten osallisuus, voimavarat, suojelu) ja lapsipolitiikka
- ammatillinen toiminta yhdessä lasten ja nuorten kanssa
- lapsia ja nuoria valtaistava työ ja asianajotyö
- lapsipolitiikan suunnittelu ja toimeenpano eri tasoilla (organisaatio, kunta, alue, valtakunta, globaali)
- julkisuustyö ja viestintä

Oppimismuodot: Omaa työtä ja / tai tutkimusta koskeva lapsipoliittinen tehtävä

Kirjallisuus:

Lonne, Bob (2008) *Reforming child protection*. New York: Routledge.

Oliver, Christine M. & Dalrymple, Jane (2008) *Developing advocacy for children and young people: current issues in research, policy and practice*. Jessica Kingsley Publishers.

Oheiskirjallisuus:

Van Bueren, Géraldine (2007) *Childs rights in Europe: Convergence and divergence in judicial protection*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Frost, Nick (2011) *Rethinking children and families: the relationship between the child, the family and the state*. London ;New York :Continuum International Pub. Group, cop.

Hallet, Christine & Prout, Alan (eds.) (2003) *Hearing the voices of children. Social policy for a new century*. London: Routledge. Falmer.

Helne, Tuula & Hänninen, Sakari & Karjalainen, Jouko (toim.) (2004) *Seis yhteiskunta - tahdon sisään!* Jyväskylä: Minerva.

Kiili, Johanna (2006) *Lasten osallistumisen voimavarat: tutkimus ipanoiden osallistumisesta*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 283. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Litmala, Marjukka & Lohiniva-Kerkelä, Mirja (toim.) (2005) *Nuoren oikeudet*. Helsinki: Edita.

Litmala, Marjukka (toim.) (2003) *Lapsen asema erossa*. 2. p. Helsinki: WSOY lakitieto.

Satka, Mirja & Moilanen, Johanna & Kiili, Johanna (2002) *Suomalaisen lapsipolitiikan mutkainen tie*. *Yhteiskuntapolitiikka* (67) 3, 245–259.

Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (2003) *Sosiaalityö ja vaikuttaminen*. Jyväskylä: SoPhi.

II TUTKIMUSMETODOLOGIAOPINNOT 25 op

4.1 Sosiaalityön tieteenteoria 2 op

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelijaa hallitsee tieteenteorian perusteet sekä ymmärtää oman tieteenalan ja valitsemansa tutkimuksellisen lähestymistavan syvällisemmin.

Oppimismuodot:

Luennot ja oheismateriaali.

Kirjallisuus:

Raatikainen, Panu (2004) Ihmistieteet ja filosofia. Helsinki: Gaudeamus.

Oheiskirjallisuus:

Blom, Björn & Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red.) (2006) Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning. Stockholm: Natur och Kultur.

Guba, Egon & Lincoln, Yvonna S. (1989) Fourth Generation Evaluation. Newbury Park and New Delhi: Sage Publications.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa ja Heinlahti, Kaisa (2006) Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Helsinki: Gaudeamus.

Karvinen, Synnöve & Pösö, Tarja & Satka, Mirja (toim.) (2000) Sosiaalityön tutkimus. Jyväskylä: SoPhi.

Kuusela, Pekka & Niiranen, Vuokko (toim.) (2006) Realismin haaste sosiaalityöissä. Kuopio: Unipress.

Metsämuuronen, Jari (2003) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: Methelp.

Niiniluoto, Ilkka (1997) Johdatus tieteenfilosofiaan: käsitteen ja teorianmuodostus. Helsinki: Otava

Perttula, Juha & Latomaa, Timo (toim.) (2006) Kokemuksen tutkimus: merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. 2. painos. Helsinki: Dialogia.

Raunio, Kyösti (1999) Positivismi ja ihmistiede. Sosiaalityötutkimuksen perusteet ja käytännöt.. Helsinki, Gaudeamus.

Räsänen, Pekka & Anttila, Anu-Hanna & Melin, Harri (toim.) (2005) Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalityötutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-Kustannus.

4.2 Sosiaalityön tutkiva kehittäminen 5 op

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa keskeisiä työhön ja organisaatioon liittyviä asioita, jotka on huomioitava oman työn tutkivassa kehittämisessä. Opiskelija osaa huomioida työn kontekstuaalisuuden, työn tekemisen ja tutkimisen eettiset kysymykset sekä oman työprosessin monitoroinnin ja tiedon saannin kysymykset.

Oppimismuodot:

Luennot, kirjallisuus ja erikseen sovittavat suoritukset.

Kirjallisuus:

Adams, Robert, Dominelli, Lena & Payne, Malcolm (2005) Social work futures. Crossing boundaries, transforming practice. Palgrave: Macmillan.

Rauhala, Lauri. (2005) Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino.

Oheiskirjallisuus:

- Arnkil, Tom Erik, Eriksson, Esa & Arnkil, Robert (2000) Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa – sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Stakes: raportteja 253.
- Blom, Björn & Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red.) (2006) Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning. Stockholm: Natur och Kultur.
- Dahlgren Lena & Sauer Lennart (red.) (2009) Att forska i socialt arbete - utmaningar, förhållningssätt och metoder. Stockholm: Studentlitteratur.
- Engeström, Yrjö (2002) Kehittävä työntutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Fook, Jan (2002) Theorizing from Practice: Towards an Inclusive Approach for Social Work Research. Qualitative Social Work, Vol. 1, No. 1, 79-95. Sage.
- Heinonen, Hanna (2007) "Kohti syvempää ymmärrystä sosiaalityössä" – sosiaalityöntekijät tutkivaa ja arvioivaa työtettä paikantamassa. (verkossa: http://www.socca.fi/files/72/Tutkiva_arvioiva_tyoote_sosiaalityontekijoiden_jasentamana.pdf, sit. 12.3 2011)
- Hurtig, Johanna, Laitinen, Merja & Uljas-Rautio, Katariina (2010) Ajattele itse! – tutkimuksellisen lukutaidon perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kiili, Johanna (2006) Lasten osallistumisen voimavarat. Tutkimus ipanoiden osallistumisesta. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kivipelto, Minna (2006) Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun sarja Tutkimuksia A3.
- Rajavaara, Marketta (2007) Vaikuttavuusyhdistys. Sosiaalisten olojen arvostelusta vaikutusten todentamiseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 84/2007. Kelan tutkimusosasto. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Satka, Mirja & Karvinen-Niinikoski, Synnöve & Nylund, Marianne & Hoikkala, Susanna (toim.) (2005) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (toim.) (2003) Sosiaalityö vaikuttajana. Jyväskylä: SoPhi.
- Seppänen-Järvelä, Riitta & Karjalainen, Vappu (toim.) (2006) Kehittämistyön risteyskysymyksiä. Helsinki: Stakes.
- Virtanen, Petri (2000) Projektityö. Helsinki: WSOY.

4.3 Tutkimusmenetelmät 8 op

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa tutkimukselliseen lähestymistapaan, tiedonhankintaan sekä aineiston keruutapaan ja analyysimenetelmään liittyviä kysymyksiä ja osaa itsenäisesti tehdä niihin liittyviä valintoja ja ratkaisuja. Tähän pyritään tutustumalla erilaisiin laadullisen ja määrällisen tutkimuksen menetelmiin. Lisäksi opiskelija perehtyy syvällisemmin tutkimukselliseen kiinnostukseensa sopivan ja tulevassa lisensiaatintutkimuksessaan käyttämänsä tutkimusotteen tai -menetelmän keskusteluihin ja kirjallisuuteen.

Oppimismuodot:

Luennot, kirjallisuus ja erikseen sovittavat suoritukset. Sovittavan suorituksen tulee liittyä opiskelijan lisensiaatintutkimuksen metodologisiin ratkaisuihin.

Tässä esitetty kirjallisuus kattaa metodologisia ratkaisuja melko laajasti ja antaa lähtökohdan tutkimusmenetelmällisille valinnoille. Laajempi ja yksittäiseen lähestymistapaan monipuolisemman paneutuva kirjallisuus löytyy mm. Sosnetin internetsivujen kautta (www.sosnet.fi).

Laadullisen tutkimuksen yleiskirjallisuus:

Kirjallisuus:

Alasuutari, Pertti (1999) Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Silverman, David (2006) *Interpreting Qualitative Data. Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction.* London: Sage.

Oheiskirjallisuus:

Coffey, Amanda & Atkinson, Paul (1996) *Making Sense of Qualitative Data.* Thousand Oaks, CA.: Sage.

D'Cruz, Heather & Jones, Martyn (2004) *Social Work Research. Ethical and Political Contexts.* London: Sage.

Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna, S. (1998) *The Landscape of Qualitative research. Theories and Issues.* London: Sage.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino.

Fangen, Katrine (2005) *Deltagande observation.* Malmö: Liber Ekonomi.

Mason, Jennifer (2002) *Qualitative Researching.* London: Sage.

Taylor, Steven J. & Bogdan, Robert (1998) *Introduction to Qualitative Methods: A Guidebook and Resource.* John Wiley & Sons Inc.

Laadullisen tutkimuksen menetelmällisesti eriytyvä kirjallisuus:

Coffey Amanda (1999) *The Ethnographic Self. Fieldwork and the Representation of Identity.* London: Sage.

Eräsaari, Leena (1995) *Kohtaamisia byrokraattisella näyttämöllä.* Helsinki: Gaudeamus

Fetterman, David M. & Wandersman, Abraham (2004) *Empowerment Evaluation Principles in Practice.*

Francis, David & Hester, Stephen (2004) *An Invitation to Ethnomethodology. Language, Society and Interaction.* London: Sage.

Hammersley, Martin & Atkinson, Paul (1995) *Ethnography. Principles in Practice.* Second edition. London: Routledge.

Heikkinen, Hannu & Huttunen, Raimo & Moilanen, Pentti (toim.) (1999) *Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja.* Jyväskylä: Atena Kustannus.

Hyvärinen, Matti & Peltonen, Eeva & Vilkkö, Anni (toim.) (1998) *Liikkuvat erot. Sukupuoli elämäkertatutkimuksessa.* Tampere: Vastapaino.

Johansson, Thomas (2000) *Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt.* Lund: Studentlitteratur.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) *Diskurssianalyysi liikkeessä.* Tampere: Vastapaino.

Kvale, Steinar (1996) *InterViews. An introduction to Qualitative Research interviewing.* London: Sage. Myös ruotsiksi.

Patton, Michael Quinn (2001) *Qualitative Research & Evaluation Methods.* Third Edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Rajavaara, Marketta (2006) *Yhteiskuntaan vaikuttava Kela. Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin.* Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Riessman, Catherine Kohler (2008) *Narrative methods for the human sciences.* London: Sage.

Rubin, H. J. and Rubin, I. S. (1995) *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data.* London: Sage.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) (2010) *Haastattelun analyysi.* Vastapaino, Tampere.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) (2005) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus.* Tampere: Vastapaino.

Shaw, Ian F. & Greene, Jennifer C. & Mark, Melvin M. (eds.) (2006) *Handbook of evaluation: policies, programs and practices.* London: Sage.

Shaw, Ian & Lishman, Joyce (eds.) (1999) *Evaluation and Social Work Practice.* London: Sage.

Stanley, Liz (1992) *The Auto/biographical I: Theory and Practice of Feminist Auto/Biography.* Manchester: Manchester University Press.

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2003) *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.* Helsinki: Tammi.

Välimaa, Outi (2011) *Kategoriat ongelman selontekoina. Pitkäaikaistyöttömyydestä neuvottelemineen ja sen rakentumisen haastattelupuheessa.* Tampere. Acta Universitatis Tamperensis 1589, TUP,

Yin, R.K. (2002) *Case study research: Design and Methods (3rd ed.)* Sage Publications.

Kvantitatiivinen tutkimus:

Kirjallisuus:

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka (2002) Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Oheiskirjallisuus:

Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto (2007) Määrällisiä tarinoita: monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY.

Metsämuuronen, Jari (2001) Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä. Metodologia-sarja 7. International Methelp Ky.

Paananen, Seppo & Juntto, Anneli & Sauli, Hannele toim. (1998) Faktajuttu: tilastollisen tutkimuksen käytännöt. Tampere: Vastapaino.

Toivonen, Timo (1999) Empiirinen sosiaalitutkimus. Helsinki: WSOY.

Tutkimusetiikka:

Kirjallisuus:

Hallamaa, Jaana & Launis, Veikko & Lötjönen, Salla & Sorvali, Irma (toim.) (2006) Etiikkaa ihmistieteille. Tietolipas 211. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Oheiskirjallisuus:

Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto (2007) Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.

Karjalainen, Sakari & Launis, Veikko & Pelkonen, Risto & Pietarinen Juhani (toim.) (2002) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kuula, Arja (2006) Tutkimusetiikka - aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Pohjola, Anneli (toim.) (2003) Eettisesti kestävä sosiaalitutkimus. Rovaniemi: Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C, työpapereita 47.

4.4 Tieteellinen kirjoittaminen ja raportointi 5 op

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija hallitsee tieteellisen kirjoittamisen yleiset periaatteet ja omaan ilmaisuunsa liittyvät erityiskysymykset. Opiskelija osaa rakentaa eheän, toimivan ja kiinnostavan tutkimuksellisen tekstin ja tunnistaa, millaisista elementeistä rakentuu tieteellinen julkaisu ja toimiva tekstikokonaisuus.

Oppimismuodot:

Luennot ja harjoitukset tai kirjoitustehtävä.

Kirjallisuus:

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2007) Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Kinnunen, Merja & Löytty, Olli (toim.) (2002) Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino.

Oheiskirjallisuus:

Emerson, Robert, Fretz, Rachel & Shaw, Linda (1995) Writing Ethnographic Fieldnotes. Chicago: The University of Chicago Press

Latvala, Johanna & Peltonen, Eeva & Saresma, Tuija (toim.) (2004) Tutkija kertojana. Tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 79. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
Luostarinen, Heikki & Väliverronen, Esa (1991) Tekstinsyöjät. Yhteiskuntatieteellisen kirjallisuuden lukutaidosta. Tampere: Vastapaino.

4.5 Tutkimusprosessi 5 op

Tavoite:

Tavoitteena on, että opiskelija kykenee tavoitteelliseen, tieteelliseen työskentelyyn ja tunnistaa tähän työskentelyyn liittyvät yhteisölliset ja itsenäiset osuudet. Hän hallitsee tieteellistä ajattelua ja argumentointia sekä tieteelliseen keskusteluun osallistumista ja osana tätä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

Oppimismuodot:

Tutkimussuunnitelma sekä aktiivinen osallistuminen tutkimusseminaareihin ja henkilökohtaiseen ohjaukseen.

III LISENSIAATINTUTKIMUS 40 op

Erikoissosiaalityöntekijän koulutukseen kuuluvan lisensiaatintutkimuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia oman erikoisalansa ja sen ammattikäytännön kehittämiseen tutkimuksen keinoin. Tutkimuksen aihepiirin valinnan ja tutkimustehtävän edellytetään olevan sosiaalityön ja oman erikoisalan kannalta relevantteja. Opiskelijan tulee osoittaa hyvää perehtyneisyyttä tutkimuksen aihepiiriin ja sitä koskevaan tieteelliseen keskusteluun. Opiskelijalla tulee olla valmius itsenäisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä, hallita tutkimusprosessi sekä tieteellinen kirjoittaminen.

Lisensiaatintutkimus voi olla yhtenäinen tieteellinen työ tai julkaistu / julkaistavaksi aiottu laajahko tieteelliset vaatimukset täyttävä artikkeli. Sen lisäksi siihen voi sisältyä myös käytännön opas, ääni- ja kuvatalenteita, kuten cd-rom, video tai verkkosivuja, joita voidaan hyödyntää ammatillisessa koulutuksessa tai käytännön työssä. Koulutukseen kuuluvat tutkimusseminaarit, joita järjestetään lähiopetusjaksoilla ja kotiyliopistoissa. Tutkimusseminaarissa käsitellään tutkimussuunnitelmia, tutkimuskäsikirjoituksia ja perehdytään tieteellisiin käytäntöihin.